

Notat

Kommenteret høringsoversigt Forslag til lov om ændring af lov om statens uddannelsesstøtte (SU-loven) (Udlandsstipendium)

Undervisningsministeriet, Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte, sendte den 14. marts 2007 udkast til forslag til lov om ændring af lov om statens uddannelsesstøtte (SU-loven) (Udlandsstipendium) i høring til 73 høringsspartter. Der er indkommet høringssvar fra 27 høringsspartter.

De indkomne høringssvar støtter som udgangspunkt lovudkastet og er positivt indstillet over for intentionen om at give flere uddannelsessøgende fra Danmark økonomisk mulighed for at tage et studieophold i udlandet. Flere høringsspartter, herunder blandt andet **rektorkollegierne**, har dog udtrykt bekymring for, at udlandsstipendieordningen vil have en negativ effekt på de eksisterede samarbejder mellem danske og udenlandske uddannelsesinstitutioner (fx udvekslingsordninger).

Flere høringsspartter, heriblandt **universiteterne** har udtrykt bekymring for den foreslåede ordnings manglende kontrol af de studerendes fremdrift i udlandet. **CIRIUS, Dansk Industri (DI) og Akademikernes Centralorganisation (AC)** støtter betingelsen om, at udbetaling af udlandsstipendiet til studieopholdets eller uddannelsens andet år kan gøres afhængig af den studerendes studiemæssige fremdrift i udlandet.

Universiteterne har udtrykt betænkelighed i forbindelse med anvendelsen af positivlister, der tager udgangspunkt i uddannelsesinstitutioner og ikke de enkelte uddannelses- og forskningsmiljøer. Andre høringsspartter bakker op om denne styringsmodel. For så vidt angår negativlister har enkelte høringssvar givet udtryk for, at de må betragtes som en indskrænkning af de studerendes valgmuligheder.

Aarhus Universitet og Dansk Magisterforening udtrykker bekymring over muligheden for at give udlandsstipendium til 1-årige kandidatuddannelser i udlandet.

Flere høringsspartter har endvidere haft konkrete bemærkninger til enkelte dele af lovudkastet, hvoraf de væsentligste omhandler følgende emner:

- Lovens ikrafttræden
- Klageadgang over uddannelsesinstitutionernes afgørelser
- Udlandsstipendium i højst to år
- Udlandsstipendium til bacheloruddannelser efter afsluttet KVVU
- Studiefremdrift i udlandet
- Positiv- og negativlister for hele uddannelser i udlandet på kandidatniveau
- Udmøntning af godkendelsesprocedure for hele uddannelser i udlandet på kandidatniveau

- Hvilke dele af taxameteret skal medregnes
- Mindre udnyttelse af udvekslingsordninger og færre studieophold i Europa
- 1-årige kandidatuddannelser
- Administrative byrder
- Evaluering af ordningen

Høringssvar

- Lovens ikrafttræden

EDU Danmark anfører, at flere studerende allerede nu tilrettelægger udlandsophold ud fra en forventning om ikrafttræden af ordningen allerede fra den 1. januar 2008. Samtidig har universiteter i Australien og New Zealand typisk studiestart i juli, hvorfor ikrafttræden den 1. august 2008 ikke vil være hensigtsmæssig.

- Klageadgang over uddannelsesinstitutionernes afgørelser

Danmarks Konservative Studerende påpeger, at der bør være en uafhængig ankemyndighed, hvis uddannelsesinstitutionerne bemyndiges til selv at træffe afgørelse om udlandsstipendier for at sikre en ensartet praksis.

- Udlandsstipendium i højst to år

Danmarks Liberale Studerende finder det beklageligt, at der er sat en grænse for udlandsstipendier på to år, idet det udelukker udlandsstipendium til en samlet videregående uddannelse i udlandet. **DI** og **AC** støtter imidlertid, at ordningen afgrænses, så der kun kan gives udlandsstipendium i højst to år.

CIRIUS og **Rektorkollegiet** anfører, at det i dag vil være problematisk at få indmeriteret to år i forbindelse med et bachelorstudium. **CIRIUS** tilføjer dog, at udlandsstipendieordningen i fremtiden kan fungere som et strategisk virkemiddel for danske institutioner, der vil indgå samarbejde om fælles eller parallelle uddannelser med udenlandske partnere.

EDU Danmark advarer mod begrænsningen på to år med udlandsstipendium til studieophold eller uddannelsen på kandidatniveau, der udelukker muligheden for at få finansieret en hel bacheloruddannelse i udlandet og medfører, at de studerende sendes direkte ud på det udenlandske arbejdsmarked, idet der ikke er incitament til at vende tilbage til Danmark efter endt kandidatuddannelse i udlandet. Tager den studerende en bacheloruddannelsen i udlandet, vil der være bedre grundlag for at vende tilbage til Danmark for at afslutte kandidatuddannelsen.

- Udlandsstipendium til bacheloruddannelser efter afsluttet KVVU

CIRIUS finder det uheldigt, at lovforslaget ikke giver mulighed for at få udlandsstipendium i forbindelse med uddannelse i udlandet, hvor KVVU-uddannede får meriteret deres danske uddannelse ind i fx en britisk bacheloruddannelse og dermed bygger en udenlandsk bacheloruddannelse oven på en dansk KVVU-uddannelse.

Foreningen af Skoleledere ved de tekniske skoler (FS) og **Interesseorganisationen for Handelsskolernes Ledelser HFI (HFI)** er meget tilfredse med forslaget, der giver KVVU-studerende mulighed for at tage deres taxameter med til studieophold udlandet svarende til studerende på de øvrige videregående uddannelser. **FS** og **HFI** finder det dog beklageligt, at loven ikke giver KVVU-dimittenderne mulighed for at opnå taxameterstøtte i forbindelse med overbygningsuddannelser i udlandet på bachelorniveau.

EDU Danmark finder det ligeledes paradoksalt, at lovforslaget overlader det til dimittender fra KVVU-området, som fx markedsøkonomer, fortsat at finansiere hele deres studieophold selv, idet forslaget alene giver adgang til udlandsstipendium til hele uddannelser på kandidatniveau.

- Udlandsstipendium til ungdomsuddannelser og ph.d.-studerende

Danske Regioner foreslår, at forslaget udvides til også at omfatte studerende i ungdomsuddannelser samt ph.d.-studerende. Danske Regioners mener, at en større internationalisering i uddannelsessystemet kan medvirke til at fremme Danske Regioners erhvervsudviklingsstrategier, hvor der bl.a. er fokus på vækstiværksættere, regionale innovationsmiljøer og bedre samarbejde mellem virksomheder og videninstitutioner.

- Studiefremdrift i udlandet

Rektorkollegiet gør opmærksom på, at studerende på studieophold med udlandsstipendium får helt andre og langt videre rammer end de regler, som de danske universiteter er underlagt, idet universiteterne får tilskud bagudbetalt og først, når den studerende har bestået eksamen. Det er **Rektorkollegiets** opfattelse, at det fundamentale princip, at man ikke kan få udløst taxametertilskud til studerende, som ikke har bestået deres eksamen, med den foreslåede udlandsstipendieordnings udformning står for fald.

Rektorkollegiet advarer endvidere om, at de meget fleksible vilkår uvægerligt vil betyde en forlængelse af studietiden, da flere universiteter oplever, at de studerende ikke ønsker at indmeritere ophold ved udenlandske uddannelsesinstitutioner.

Dansk Industri (DI) finder det vigtigt, at der sker en studieprogression, når den studerende læser i udlandet. **DI** tilslutter sig derfor, at andet års udbetaling gøres betinget af den studerendes studiemæssige fremdrift i udlandet. **DI** gør desuden opmærksom på, at det kunne have været overvejet, at de studerende, der ikke består eksamen i udlandet, selv skulle finansiere studieafgiften. **DI** frygter dog, at dette kunne afholde nogle studerende fra at bruge ordningen, og vil derfor ikke anbefale dette på nuværende tidspunkt.

I forbindelse med den foreslåede bemyndigelse til undervisningsministeren om at fastsætte regler om, at udbetaling af udlandsstipendiet til studieopholdets eller uddannelsens andet år kan gøres afhængig af den studerendes studiemæssige fremdrift i udlandet, anbefaler **CIRIUS**, at der fastsættes regler for at sikre, at ordningen ikke bliver unødigt studietidsforlængende.

Akademikernes Centralorganisation (AC) tilslutter sig dette.

Endelig udtrykker **Danmarks Journalisthøjskole** undren over, at udlandsstipendium i modsætning til taxameterbetaling udbetales forud uden økonomiske sanktionsmuligheder.

- Positiv- og negativlister for hele uddannelser i udlandet på kandidatniveau

Rektorkollegiet advarer om, at kvaliteten af uddannelserne i udlandet ikke nødvendigvis sikres ved at lave en positivliste over universiteter, der fx er placeret højt på rankinglister. **Rektorkollegiet** ønsker ikke at kvalitetssikre en sådan liste. **Rektorkollegiet** foreslår i stedet, at de enkelte universiteter får mulighed for at sende et bestemt antal bachelorstuderende til kandidatuddannelser på udenlandske universiteter, som man i fagmiljøerne vurderer som uddannelser af høj kvalitet.

CIRIUS og **EDU Danmark** påpeger, at der ikke findes enkeltstående rankinglister, som globalt betragtes som værende autoritative. **CIRIUS** og **Danmarks Journalisthøjskole** påpeger, at vedligeholdelsen af positiv- og negativlister vil være en omfattende proces. **Danmarks Journalisthøjskole** finder det dog udmærket med positiv- og negativlister.

Danske Studerendes Fællesråd (DFS) finder det uheldigt, at adgangen til udlandsstipendium til hele uddannelser i udlandet begrænses til nogle få toprankedede uddannelsesinstitutioner. **DFS** foreslår en betydeligt længere positivliste, der dækker et bredt spektrum af universiteter i Europa såvel som globalt. **DFS** foreslår desuden, at kvalitetssikring af listen sker i dialog med de danske universiteter.

C3 organisation og **EDU Danmark** finder, at positiv- og negativlister på baggrund af rankinglister vil udgøre en kraftig begrænsning af antallet af danske studerende, der kan modtage udlandsstipendium, og dermed vil modvirke de oprindelige hensigter i globaliseringsstrategien om, at mange danske studerende skulle få mulighed for studieophold i udlandet. Begge påpeger eksisterende udvekslingsaftaler og institutionssamarbejder som et alternativt grundlag for udarbejdelse af positivlister.

Danmarks Konservative Studerende (DKS) finder det naturligt, at studieophold i udlandet, der gives stipendium til, skal opfylde visse kvalitetsstandarder. **DKS** finder dog, at denne kvalitetssikring bør ske gennem gennemsigtige og offentligt tilgængelige kriterier frem for gennem positiv- og negativlister.

Kulturministeriets Rektorer (KUR) har noteret sig muligheden for nøje at regulere antallet af uddannelsesinstitutioner og de uddannelsesretninger, der kan give ret til udlandsstipendium.

Ingeniørforeningen i Danmark udtrykker tilfredshed med, at man med hensyn til stipendier til hele uddannelser skærper til top-universiteter. **Ingeniørforeningen i Danmark** påpeger dog, at det bør være under forudsætning af en bred repræsentation af uddannelsesområder, herunder mulighed for forskellige faglige specialiseringer inden for ingeniørområdet.

AC finder det vigtigt, at der etableres en balanceret positivliste over førende udenlandske universiteter, hvortil der kan opnås stipendium. **AC** og **Dansk Erhverv** støtter forslaget om, at det kommende akkrediteringsråd og andre fagkyndige inddrages i arbejdet med opstilling og ajourføring af listerne. **Dansk Erhverv** finder det desuden væsentligt, at positivlisten også omfatter relevante uddannelses- og forskningsinstitutioner uden for Europa og USA og omfatter alle fagområder.

DI tilslutter sig, at der udarbejdes en positivliste, der sikrer, at de studerende kun kan modtage tilskud til hele uddannelser på uddannelsesinstitutioner på højeste internationale niveau. **DI** tilslutter

sig ligeledes, at der udarbejdes en negativliste, der sikrer, at der ikke ydes tilskud til hele uddannelser med begrænsede beskæftigelsesmuligheder i Danmark.

AC udtrykker skepsis over for forslaget om en negativliste, idet **AC** finder det vigtigt at fastholde en bred tilgang til uddannelsernes internationalisering ud fra såvel et generelt kvalitets- som et internationalt kompetencehensyn.

- Udmøntning af godkendelsesprocedure for hele uddannelser i udlandet på kandidatniveau

CIRIUS har i medfør af lov om vurdering af udenlandske uddannelseskvalifikationer m.v. myndighed til at foretage vurderinger af udenlandske uddannelser, bl.a. som grundlag for optagelse på danske uddannelser og i A-kasser. **CIRIUS** påpeger derfor vigtigheden af at sikre koordinering mellem Styrelsen for Statens Uddannelsesstøttes afgørelser om tildeling af udlandsstipendier til hele uddannelser på kandidatniveau og **CIRIUS'** afgørelser om vurderinger af udenlandske uddannelser, så der ikke tildeles stipendier til en uddannelse, som **CIRIUS** ikke anerkender som værende på kandidatniveau.

- Hvilke dele af taxameteret skal medregnes

Danmarks Journalisthøjskole påpeger, at det bør overvejes, om bygningstaxameteret skal fratrækkes den danske uddannelsesinstitution, når taxameteret gives til den studerende som udlandsstipendium, idet ejendomsskatter, huslejeudgifter m.v. ikke ændres, hvis den studerende tager til udlandet.

- Mindre udnyttelse af udvekslingsordninger og færre studieophold i Europa

Rektorkollegiet vurderer, at ordningen vil få en negativ indflydelse på mobilitet inden for Europa, idet der allerede i dag er en tendens til at danske studerende søger uden for EU/EØS.

Rektorkollegiet forventer, at denne tendens vil forøges med udlandsstipendieordningen, så de danske universiteters udvekslingsaftaler generelt sættes under pres, herunder særligt de europæiske udvekslingsaftaler.

- 1-årige kandidatuddannelser

Aarhus Universitet finder, at det er uklart, hvorvidt støtten til en hel uddannelse i udlandet på kandidatniveau kan bruges såvel til en 1-årig som en 2-årig kandidatuddannelse i udlandet. **Aarhus Universitet** og **Dansk Magisterforening (DM)** finder, at en ordning, der giver mulighed for udlandsstipendium til 1-årige kandidatuddannelser, vil påføre de danske universiteter en unfair konkurrence, idet de kun kan udbyde 2-årige kandidatuddannelser.

- Administrative udgifter

Rektorkollegiet finder det utilfredsstillende, at der ikke er afsat ressourcer til ekstraopgaver i forbindelse med administration af udlandsstipendiet. **Ingeniørforeningen i Danmark** og **Suhr's University College** anfører også, at uddannelsesinstitutionerne bør kompenseres for merarbejde i forbindelse med ordningen.

FS og **HFI** opfordrer endvidere til, at administrationen af ordningen bliver så enkel som muligt. **DI** understreger vigtigheden af, at der ikke skabes administrative barrierer for mulighederne for at læse udlandet.

- Evaluering af ordningen

AC, **Danske Studerendes Fællesråd**, **Danmarks Journalisthøjskole** og **C3** støtter en evaluering af ordningen efter 3 år, herunder en evaluering af hvorvidt bevillingerne påvirkes, så det svækker kvaliteten af undervisningen og udbuddet af uddannelser i Danmark. **DI** foreslår, at det tillige vurderes om ordningen sikrer arbejdsmarkedsbehov, mens **Ingeniørforeningen i Danmark** ønsker at få belyst, hvor mange studerende, der har fået udlandsstipendium, som bliver i udlandet.

Endelig ønsker **Kulturministeriets Rektorer (KUR)** en evaluering af ordningen med henblik på eventuelt at fastsætte særlige regler for Kulturministeriets uddannelser, især med det formål at beskytte uddannelser i Danmark med tæt holdundervisning.

Ændringer i lovforslaget som følge af høringen

På baggrund af høringssvarene og efter drøftelser med forligskredsen (S, RV og DF) er der sket følgende overordnede ændringer i forhold til det lovudkast, der blev sendt i høring:

Udlandsstipendium til en hel uddannelse på kandidatniveau i udlandet af op til to års varighed.
Udlandsstipendium til en hel uddannelse på kandidatniveau i udlandet begrænses i lovteksten til uddannelser af op til to års varighed. Det understreges desuden i bemærkningerne, at uddannelsen, som det er tilfældet i Danmark, skal være normeret til 120 ECTS-point, for at kunne berettige til udlandsstipendium.

Det kan yderligere oplyses, at Videnskabsministeriet og Undervisningsministeriet i øjeblikket arbejder på at analysere mulighederne for også at omfatte ét-årige kandidatuddannelser (60 ECTS). Når analysearbejdet er afsluttet, vurderer forligskredsen muligheden for et eventuelt ændringsforslag til lovforslaget om udlandsstipendier.

Udvidelse af positivlisten og indskrænkning af negativlisten. Bemærkningerne til bestemmelsen om, at undervisningsministeren bemyndiges til at fastsætte regler om, hvilke hele uddannelser på kandidatniveau i udlandet, der kan gives udlandsstipendium til, er ændret, så uddannelser på flere uddannelsesinstitutioner kan berettige til udlandsstipendium. Det angives nu, at det er hensigten at fastsætte regler om, at godkendelse af en konkret uddannelse sker ud fra en til ordningen tilknyttet oversigt over universiteter m.fl. (positivliste), som har samarbejdsaftaler om udveksling af studerende med et dansk universitet eller en dansk professionshøjskole. Herudover vil ca. 100 internationalt anerkendte universiteter, der ikke har samarbejdsaftaler med et dansk universitet, kunne optages på listen på baggrund af internationalt anerkendte rankinglister, som fx THES (Times Higher Education Supplement). Kun sidstnævnte universiteter var omfattet af bemærkningerne til det lovudkast, der blev sendt i høring.

Det er hensigten, at det danske universitet, som har samarbejdsaftale om udveksling med den udenlandske uddannelsesinstitution, eller som den studerende har sin bacheloruddannelse fra, skal vejlede den studerende om kvaliteten af uddannelserne i udlandet.

Endelig er det i bemærkningerne understreget, at en eventuel negativliste – det vil sige en oversigt over uddannelser, der ikke kan udløse udlandsstipendier på institutioner, der ellers er omfattet af positivlisten – alene tænkes anvendt på uddannelser, som kulturministeren fastsætter regler om.

Tilskud til studieafgiften fra anden side fradrages ikke i udlandsstipendiet. Bestemmelsen om, at tilskud til betaling af studieafgiften fra anden side i form af fx legater fradrages i den faktiske studieafgift i udlandet, udgår. Den studerende vil være skattepligtig af det overskydende beløb, hvis udlandsstipendium og tilskud fra anden side overstiger den studerendes faktiske betaling for studieafgiften.

Ændring af tidspunktet, hvorfra loven har virkning. Tidspunktet, hvorfra loven har virkning, er ændret fra 1. august 2008 til 1. juli 2008. Loven foreslås således at finde anvendelse for studieophold eller hele uddannelser på kandidatniveau i udlandet, som den uddannelsessøgende påbegynder den 1. juli 2008 eller senere.

Status over ordningen efter 15 måneder. Ud over evaluering af ordningen som led i lovovervågning i folketingsåret 2011-2012, er det tilføjet i bemærkningerne til lovforslaget, at der 15 måneder efter tidspunktet, hvorfra loven har virkning, udarbejdes en status for ordningen. På den baggrund indkaldes forligskredsen specielt med henblik på en drøftelse af ordningens konsekvenser for universiteternes økonomi.

Herudover er der fortaget en række mindre sproglige og tekniske justeringer af lovforslaget.